

SAMAR YAZBEK

Fata care nu se putea opri din mers

Traducere din limba arabă și note de
Laura Sitaru

منحة الترجمة
Translation Grant
صندوق منحة الشارقة للترجمة
Sharjah Translation Grant Fund

This book has been translated with
the assistance of the Sharjah International
Book Fair Translation Grant Fund.

Această carte a fost tradusă cu ajutorul
Sharjah International Book Fair Translation
Grant Fund.

Nu știu dacă îți place să atingi hârtia sau să îți plimbi degetele peste ea, cum fac eu. Bănuiesc că n-ai chef să știi ce anume simt când îmi trec degetele peste rânduri, după ce le-am aşternut pe hârtie.

Cu toate astea, aş vrea să-ți împărtășesc o idee care mi-a venit în minte: mă gândesc că, dacă aş pune cap la cap toată hârtia îndesată în cutiile acestea de carton, mi-ar ajunge să construiesc un avion de dimensiunile celui care se rotește acum deasupra mea. Tot ce îți scriu ar putea să dispară în neant, dacă, printr-o întâmplare ciudată, la fel de ciudată cum sunt și eu pentru restul lumii, n-ar ajunge la tine. M-am născut cu darul mersului și de atunci nu pot să mă mai opresc. Mă ridic și pornesc. Merg și iar merg. Drumul îmi pare fără de sfârșit. Picioarele mă poartă, iar eu merg. Nu fac decât să le dau ascultare. Nu pricep cum de s-a întâmplat asta și nici ție nu-ți cer să înțelegi. Căci nu mă interesează cât și ce ai putea tu înțelege.

Soluția e următoarea — și vei vedea că este o bună modalitate de a scăpa de huruitul avionului. Ia o foaie albă! Fă asta cu grija, fără ca restul foilor îngrămădite în teanc să cadă. Ușor, ca și cum ai atinge o arteră a inimii. Apoi, aşaz-o pe o suprafață plană, aşa cum faci după ce ai

turnat cafeaua în ceașcă și vrei să pui tava pe birou. Iau pixul albastru pe care l-am găsit în mijlocul teancului de foi. Încep. Să nu începi transmisiunea fără sunet. Să nu te oprești decât dacă ai să cazi și ai să leșini de oboseală. De oboseală, nu de frică! Fiindcă, în cazul în care pixul albastru și jocul lui cu vorbele pe o foaie albă nu-și vor atinge scopul, atunci înseamnă că am dat greș. Înseamnă că foile albe nu te iubesc și că huruitul avioanelor va continua.

Nu știu cine o va face, dar presimt că tu ai să citești aceste rânduri. Acum nu are cum să te intereseze prea mult asta, căci încă ești eroul necunoscut. Să nu te superi din pricina prea multelor paranteze, pentru că eu nu învăț la școală împreună cu ceilalți copii, însă am citit toate cărțile care mi-au picat în mână. Pe unele le-am învățat pe de rost, fără să știu ce înseamnă! Sitt¹ Suad se prăpădea de râs văzându-mă cum deschid volumele uriașe, mai ales pe cele de artă, și mă cufund cu totul în paginile lor.

Să nu-ți imaginezi că mi-e frică, cred doar că existența mea se numără printre multele greșeli pe care Creatorul le trece cu vederea. Sau, poate, va fi având El un motiv... Așa cum ți-am mai spus, pentru că mintea mea se află în partea inferioară a corpului, nu sunt în stare să opresc neastămpărul ăsta enervant al picioarelor mele. Am avut un vis în care se făcea că m-au lăsat să merg și iar să merg până ce mi-am pierdut cunoștința. N-aș vrea să experimentez așa ceva ca să știu unde mă pot duce pașii.

¹ *Sitt*, variantă dialectală a formei *as-sayyida* (doamna), din registrul literar al limbii arabe.

Mama mi-a spus că au descoperit destul de devreme ciudătenia asta, căci de cum m-am ridicat în picioare, am pornit numai decât să merg, atrasă de o forță irezistibilă. Trebuie să mă crezi. S-au gândit mai întâi că am un dezechilibru mintal, însă doctorii au confirmat că mintea mea este perfect sănătoasă. Mama a refuzat să mă ducă la un spital de psihiatrie. Lumea îi spune casă de nebuni. Se temea de mine, dar asta nu mă întrista. Multă vreme am urât să comunic cu lumea exterioară și mi s-a părut inutil să pun în mișcare acest organ greoi căruia i se spune limbă.

Am sfârșit prin a înțelege că nu voi putea să mă opresc din mers. Nu mi-a fost însă clar de la început. Nu-mi amintesc când am deslușit culorile sau când mi-am dat seama că am nasul mic și niște buze ca boabele de fistic, cum spunea mama. Nici când am fost legată prima dată nu mai știau. Când ieșeam cu mama să facem drumurile noastre obișnuite, îmi lega strâns o mână de a ei cu o cărpă sau o sfoară. Însă când mergea la lucru, folosea o frângchie. Mă lega și plângea. A continuat să o facă și să plângă până într-o zi când a dispărut.

Îmi aduc aminte prima zi când și-au dat seama că mintea mea se află în... picioare. Aveam pe-atunci patru ani și o însoțeam la slujbă. Eram legată în camera femeilor de serviciu din școală. Mama răspundea de curățenie în toalete și sălile de clasă și făcea cafeaua pentru conducere și profesoare.

Școala se afla în centrul Damascului. Ca să ajungem acasă, trebuia să luăm două autobuze, căci stăteam

tocmai în Jaramana, în partea de sud a orașului. Mă voi bucura pentru tine dacă nu ajungi niciodată în locul acela.

În ziua în care mi-am dat seama că nu mă pot opri din mers, mama încuia sertarele din camera de serviciu. Mi-a desfăcut legătura și a întins mâna ca să mă lege de încehetura ei. A strănutat și s-a întors cu spatele. N-a fost vorba decât de câteva secunde, timp în care mama și-a aranjat basmaua pe cap, iar picioarele mele s-au pus pe fugă. Ce căutam afară, în fața porții de fier a școlii? Habar n-am. Însă, de-nodată ce mama mi-a desfăcut legătura, am simțit cum îmi cresc aripi la picioare și am zbughit-o spre stradă. În doar câteva clipe, ajunsesem într-o altă lume. Mi-am urmat picioarele cu o placere nemaipomenită. Trebuie să mă crezi când îți spun că mergeam pe stradă și pe trotuar în linie dreaptă, fără să văd ce se întâmplă în jurul meu, până când m-am trezit înconjurată de o mulțime de oameni care m-au oprit. Picioarele au continuat să mi se miște. N-am țipat. M-au întrebat cum mă cheamă și a cui sunt. Atunci mi-am pierdut graiul, sau cel puțin aşa cred, căci nu-mi aduc aminte cum sună vocea mea, cu excepția glasului care țâșnește atunci când cânt imnuri religioase. Mă uitam la gurile lor care mă înconjurau și care semăneau cu niște găuri mici făcute într-un perete. Trebuie să mai știi că nu-mi dau seama cât timp a trecut până când a apărut mama jeluindu-se și plângând. M-a luat în brațe. Eram firavă, iar oamenii credeau că abia împlinisem trei ani. A luat-o la fugă cu mine în brațe. N-a pomenit niciodată de acea întâmplare, dar s-a străduit

neîncetat să mă facă să vorbesc din nou. Vreme de patru ani, am mers la tot felul de doctori, căci mama se străduia cu disperare să înțeleagă ce pățisem. Din acel moment, mi-am pierdut glasul cu totul, cu excepția momentelor când cântam din Coran. Dar asta e o altă poveste; o vei afla și pe ea.

Să n-ai impresia că citești un roman. Fiindcă ceea ce scriu este purul adevăr. Și scriu ca să înțeleg ce s-a întâmplat.

Viața noastră a revenit la normal și am continuat să merg legată de mama, însă am început să-mi petrec timpul în biroul bibliotecarei școlii. Mama era foarte apreciată la școală, toți se ofereau să o ajute. Avea un fel de resemnare umilă și tăcută deopotrivă. Era frumoasă, dar avea un mic defect: deasupra buzei îi crescuse o mustață fină. Mama era timidă, abia dacă scotea o vorbă. Mergea cu capul plecat, aşa încât, cu timpul, pe spate i s-a format o cocoașă, care s-a făcut tot mai mare. Mama era blândă și liniștită într-atât încât te putea scoate din minti. Uneori mă străduiam să o supăr doar ca să țipe la mine și să văd cum îi scapă ochii. Deseori însă nu aveam niciun succes. Dacă ai putea să-ți imaginezi cum e să ai o fiică aşa cum sunt eu, ai vedea că aproape ți-ai pierde mintile!

Nu mi-a spus niciodată unde dispăruse tata. Într-o zi, pe neașteptate, mi-a spus că a plecat, iar de-atunci n-a mai pomenit deloc de el. S-a întâmplat în anul în care eu am descoperit că nu mă pot opri din mers și că nu mai pot vorbi.

Faptul că am ajuns în biblioteca școlii înainte să împlinesc cinci ani și să știu să descifrez literele a avut un impact major asupra vieții mele. Ani de-a rândul, am străbătut în lung și-n lat încăperea aceea, sub privirile lui Sitt Suad, bibliotecara. Ea a avut grija de mine mai mult decât oricine altcineva. Sitt Suad are și ea o poveste pe care am să î-o spun. Sunt multe povești pe care le vei afla, dacă-mi va fi dat să trăiesc. Important este acum să-ți povestesc cum a dispărut mama.

Când am crescut și mi-a venit ciclul, mama a hotărât că trebuie să rămân în casă ca să-mi păstreze onoarea. Aveam un frate mai mare decât mine cu doi ani. Mi-am pus chiar și văl, unul colorat, pe care mi-l aranjam ca pe un trandafir, ceea ce mă binedispunea nespus. Mama mă lega de singurul pat pe care-l aveam în cameră și pleca la muncă.

Nu știu ce s-a întâmplat în ziua aceea, însă parea că viața ne pedepsește pentru păcatele noastre. Am auzit huruitul avioanelor, în vreme ce vecinii noștri se ascundeau. Bărbăți în haine militare și civile au invadat casele. Le spuneau „patrule de siguranță“. Mă uitam la ce se întâmpla și nu pricepeam nimic. Fratele meu mergea la universitate, aşa că eu și mama nu-l vedeam prea des. Căsuța noastră avea doar o cameră, cu bucătărie și toaletă cu tot. Ne spălam în bucătărie. Mama parea mereu preocupată de ceva, iar eu mă născusem cu niște picioare pe care nu le puteam controla. De vorbit nu vorbeam, iar fratele meu era veșnic nervos. În ultimele luni, parea tot mai nervos. La televizor auzeam vorbindu-se despre bande care furau și omorau oameni. Fratele meu spunea: „Niște mincinoși!“ Mama urla la el și-i spunea să tacă.

Patul meu era frumos. Dormeam cu mama. De când mă știam, mă furișam într-un colț sau altul al patului. Îmi ascunseseam în lada lui cărțile pe care le aveam de la bibliotecă și Coranul cu scrisul său aurit pe care îl învățasem pe de rost. Așa mă obișnuisem să-mi duc traiul. Sfoara cu care mă lega mama îmi permitea să mă mișc prin toată camera. Puteam să ajung la fereastră, să scot capul și să privesc unde pofteam. Când ieșeau din casă, mama și fratele meu încuiau ușa cu cheia. Nu puteam să sufăr pernele vineții și rogojina întinsă pe jos. Așa că preferam să rămân în pat toată ziua. Acela era universul meu. Îl aranjam de mai multe ori pe zi: cuvertura o spălam eu, cu mâinile mele. Pe pat erau două perne mari, în afară de perna mică și verde, în formă de triunghi, cu flori roșii, brodate, cu care dormeam în brațe. Noaptea o puneam sub picioare. Doar ți-am spus că mintea mea se află în picioare. O minte bizară, de ne-pătruns pentru mine. Patul nostru nu era din fier, ci din lemn masiv. Mă aruncam în sus, apoi mă lăsam să cad la loc în aşternut. Între saltea și lada de sub ea îmi ascundeam hârtiile, pungile colorate și pozele preferate pe care mama nu mă lăsa să le pun pe perete. În locul dintre pat și perete, se găsea cutia cu comori, în care țineam cadourile de la Sitt Suad, cărți, creioane și culori. O să-ți povestesc cândva și despre această cutie, despre cărțile, hârtiile și florile artificiale pe care le ascundeam în ea. Nu foloseam dulapul de fier care era al mamei. Hainele mi le puneam într-un cufăr din lemn așezat în fața patului, pe partea dinspre perete. De fapt, nu aveam atât de multe haine... aveam în schimb mult mai multe pijamale colorate pe care mama mi

le cumpăra din Sūq al-Ḥaramiyya¹, o piață ieftină cu haine second-hand. Dormeam în ele câteva săptămâni, apoi le transformam în cărpe cu care ștergeam praful prin casă. De obicei, mama le cumpăra deja rupte. Dar asta nu mă deranja; mie îmi plăceau pentru că erau colorate.

În acea zi, eram cu mama într-unul dintre microbuzele albe, așteptând la un punct de control. Ca de obicei, o sfoară nu mai lungă de doi metri legă mâna mea dreaptă de mâna stângă a mamei. Stăteam lipită de geamul microbuzului și totul în jur mi se părea neobișnuit. De aproape un an nu mai ieșisem din cartierul în care mă născusem. Eram în culmea fericirii, căci mergeam în vizită la Sitt Suad, care îi ceruse mamei să mă aducă și pe mine. Vizitele la ea erau cele mai importante evenimente din viața mea, mai ales drumul pe care-l făceam până acolo. Îți poți imagina ce mirosuri grozave erau în microbuz! Ar trebui să-i spun *ḥāfila*², ca în araba literară, dar nu-mi place deloc cuvântul acesta! Adulmecam mirosurile oamenilor. Vara era călduroasă, iar prin geamurile deschise pătrundea aer fierbinte. Am privit înainte. Microbuzul nostru se oprise la al doilea control. Mama mi-a explicat că e un punct de control mai important. Doi călători au coborât, iar unul dintre ei a spus că traficul se aglomerase în zilele din urmă și că apăruseră alte trei puncte de control. Trebuia să treiem prin toate înainte de a ajunge în centrul Damascului.

¹ Piață faimoasă dintr-un cartier popular al Damascului.

² Autoarea folosește pentru microbuz imprumutul *baż* (*gagħi*) din limba engleză, specific formelor dialectale de arabă, spre deosebire de forma *ḥafila*, specifică arabei literare.

Acolo locuia Sitt Suad, aproape de Sâhat an-Nâğma și de școală. Trebuia, aşadar, să trecem de toate cele trei puncte de control ca să ajungem la ea. Știi cum arată punctele de control? Înainte nu erau în oraș. De fapt, nu le-am dat niciodată atenție și nu mi-au stârnit curiozitatea, deși era subiectul cel mai prezent în discuții. Se pare că erau diferite de la un loc la altul.

M-am bucurat întru câtva când oamenii au început să folosească bicicletele. Noi aveam una singură, pe care o folosea fratele meu când mergea la lucru într-unul dintre restaurantele Bâb Tûma, iar treaba mea era să o curăț și să o împodobesc. I-am legat panglici colorate de ghidon și am confecționat chiar și o plăcuță pe care am atârnat-o de el. Era o plăcuță de mărimea unei palme, pe care desenasem cinci picioare și trei sfori de culori diferite, alături de o mână albastră. Am fixat-o cu lipici transparent de ghidon ca să-l protejeze pe fratele meu. Nu părea interesat de ce fac și nici nu a protestat în vreun fel.

Dar hai să ne întoarcem la povestea cu punctul de control. Așezată lângă geamul microbuzului, ii urmăream pe bicicliști și ii invidiam. Mă gândeam că îmi doresc atât de mult să merg cu bicicleta, numai să mi se dea voie. Bicicliștii treceau mai repede de punctele de control, nu stăteau la rând laolaltă cu mașinile. Dintr-o dată, s-a auzit un țipăt. Punctul de control se afla chiar în fața noastră. Trebuie să știi cum arată un punct de control. Nu cred că e nevoie să-ți explic, deși mă preocupă foarte tare legătura dintre un cuvânt și sensul acestuia, cum bine știi. În jurul punctului de control, erau bărbați de vîrste diferite, unii

în uniformă militară, alții în civil. Mama spune că bărbații în haine civile sunt din Armata de apărare națională, o milicie care a luat ființă recent pentru protecția civililor și a integrității acestora. Cel puțin, aşa spun la televizor. Fratele meu zicea că sunt mercenari, iar mama împărtășea opiniunea sa. Închidea ferestrele, îl apuca de mâna și-l ducea în bucătărie. Bucătăria se afla de fapt în spatele unei perdele care împărtea camera noastră în două. Jocul meu preferat era să încerc cuțitele de bucătărie, făcând găuri pătrate în perdea. Perdea avea două fețe, una din plastic, iar cealaltă dintr-un material pe care erau imprimate pătrate colorate. Am decupat cu cuțitul pătratele de culoare roșie ca să le pun în colecția mea. Mama s-a înfuriat teribil, aşa că a ascuns cele trei cuțite de bucătărie pe care le aveam. Nici ea, nici fratele meu n-au descoperit locul unde ascunsesem pătratele roșii. Doar că într-o zi, inspectându-și bicicleta, fratele meu le-a reperat: erau lipite de cadrul acesteia. Mi-a făcut cu ochiul, iar a doua zi mi-a adus hârtie adezivă roșie și o foarfecă mică.

Îi priveam prin găurile pătrate pe care le făcusem în perdea în timp ce se ciundăneau în spatele ei. Știam că se ceartă. Mama tremura, îl apuca de mâna și-l privea fix cu ochii înroșiți de plâns. Pe mine mă interesau mai mult petele mișcătoare de lumină, care pătrundeau prin găurile din perdea proiectându-se pe peretele de vizavi ca un stol de păsări. Când am tras perdea, fratele meu a mers afară să iasă, cu privirea ciudată ca a unei statui de ceară.

Acum ne aflăm chiar în fața acelui punct de control care îi facea pe mama și pe fratele meu să se certe adeseori.

Părea să fi fost ridicat de către cei din serviciile secrete și de Armata apărării naționale. Oare ce însemnau toate acele nume pe care le auzeam repetate fără încetare? Nu pricepeam decât că și unii, și alții își purtau armele la vedere.

Mama s-a lipit de mine, iar bărbății din microbuz au rămas așezăți pe locurile lor. Șoferul a oprit motorul. Nu puteam să ne mișcăm, strada era ticsită de mașini, autobuze și camioane operte într-un șir lung, fără sfârșit. Un râu de mașini. În ciuda vacarmului, am auzit un sunet care venea din partea din față a microbuzului, unde stătea șoferul: tic, tac, tic, tac. La fiecare mișcare, auzeam tic-tacul pe care îl scotea figurina unei balerine fixată pe bordul împodobit cu mărgeluțe albastre. De oglinda retrovizoare atârnă o bilă de sticlă, în care sclipeau steluțe argintii.

În timp ce mă uitam la bila de sticlă, mama s-a lipit și mai mult de mine, încurjându-mă cu brațele. Am auzit niște țipete, fără să știm ce se întâmplă. Dar nimic nu-mi putea întuneca buna dispoziție. Eram fericită, căci mergeam la Sitt Suad și nu-midezlipeam privirea de la steluțele argintii care zburau una în jurul alteia înăuntrul bilei de sticlă. Însă țipetele se auzeau tot mai tare. De cealaltă parte a străzii, era o femeie care gema și își smulgea părul din cap lângă bărbății postați la punctul de control — doi erau în uniformă militară și alți doi în haine obișnuite, fiecare cu câte o pușcă uriașă în mâna. Nu știam de ce grupare aparțineau, doar că erau îmbrăcați în gri-închis, nu kaki, nici negru.

Femeia s-a aruncat urlând la picioarele unuia dintre cei doi bărbăți în uniformă, în timp ce bărbății în civil

încercau să-i rupă cămașa unui Tânăr și să-l sufoce cu ea. Pieptul gol al Tânărului a apărut la vedere, în timp ce unul dintre bărbați îl împungea cu țeava puștii: „Ia zi, știi sau nu știi?“

Vedeam pentru prima dată o astfel de grozăvie și nu înhideam ochii. Nici mama nu mi i-a acoperit. Ne holbam și toată lumea făcea la fel. Priveam în tăcere în vreme ce Tânărul subțirel prăbușit pe jos se transformase într-o minge sub picioarele bărbaților. Urla cât îl ținea gura. Femeia leșinase. Am văzut atunci un grup de femei îndreptându-se către bărbați, iar după ce au vorbit cu ei, aceștia au încetat să-l mai lovească pe Tânăr. Însă l-au luat cu ei trăgându-l pe jos și urlând: „Târâtură!“ Capul Tânărului atârna, ochii i se deschideau și i se înhideau la loc, nu părea să aibă vreo reacție. Chipul lui ne-a apărut brusc în față și, prin geamul microbuzului, am văzut că plânge.

Acum cei patru bărbați îl țineau de mâini și de picioare. Au deschis portbagajul și l-au aruncat acolo. Tânărul a scos un urlet puternic. Am auzit apoi o voce ciudată care venea de la un bărbat corpolent îmbrăcat în haine civile. Se uita pe actele Tânărului și striga la ceilalți. S-au urcat în mașina în care îl aruncaseră pe băiat și au demarat în trombă.

După vreo oră, ne-a venit și nouă rândul la control. Inspecția era obligatorie. Aproape că nu mai respiram. Am tăcut cu toții când mașina s-a pus în mișcare. Îmi roteam capul iute când într-o parte, când într-alta, iar mama mă ținea strâns în brațe, șoptindu-mi să nu-mi fie frică. Nu mi-era frică. Încercam doar să țin minte toate acele

imagini. Când polițistul s-a urcat în microbuzul nostru, m-am oprit și m-am uitat la el. L-am zâmbit. Mi-a zâmbit și el. Am început să-mi mișc cu putere capul, fixându-l cu privirea. A țipat la mine. M-am oprit brusc, iar mama i-a spus că sunt nebună. Ne-a cerut actele. A zăbovit îndelung asupra fiecărui nume, cercetându-ne cu vădită iritată. Aș fi vrut să sar pe geam, doar că, în schimb, am scos limba. Oricum credeau că sunt nebună, iar asta era o ocazie excelentă ca s-o dovedesc. Mama mi-a pus repede mâna peste gură când a văzut ce fac. Am țipat, iar polițistul m-a privit cu mânie. Bărbatul care îl însoțea l-a sfătuit să nu-și bată capul cu noi. Era și el tot militar și avea o pușcă uriașă. Cea mai mare pușcă pe care o văzusem în viața mea! Cu țeava îndreptată către noi. Mi-era frică. Bărbatul ne-a lăsat să trecem mai departe.

Ora care a trecut până să ajungem la al doilea control a fost cumplită. Mama mă enerva teribil, căci mă ținea strâns, iar eu nu puteam să mișc. Încerca parcă să mă ascundă la pieptul ei. Mașinile ne înconjurau din toate părțile, iar microbuzul nostru înainta cu lentoare. Aproape că mă sufocam. Eram firavă, dar aveam sânii mari. Nu înțelegeam de ce erau atât de mari. Uneori mă împiedicau să respire normal și simteam cum râulețe de apă își fac drum către burtă. Mă sufocam sub basmaua pe care o fixasem bine cu două ace de păr roșii, în pantalonii de blugi și cămașa care îmi ajungea până la genunchi. Și mă chinuia mai ales sfoara pe care mama o legase cu strășnicie de mâna mea înainte să ieşim din casă. Mă rodea din cauza transpirației.